

При цьому метадані про об'єкти можуть бути представлені користувачеві з тим рівнем деталізації, яка потрібна для задоволення конкретної інформаційної потреби;

3. Передбачається використання такої бази даних в якості довідкового апарату для науково-дослідницької роботи;

4. У майбутньому електронний каталог рідкісних видань може бути використаний для моніторингу фізичного стану документів і обліку та планування робіт з реставрації і консервації документів. Для цього ми вводим відповідні дані про фізичний стан видань.

Електронний каталог рідкісних видань представляє собою відкриту систему. За умови зацікавленості і його використання дані каталогу можуть підлягати модифікації. Наприклад, у момент створення електронного каталогу рідкісних видань спочатку можуть існувати лише бібліографічні записи, потім створюються електронні копії окремих сторінок (титульних), або окремих фрагментів видання, які представляють науковий або художній інтерес. В свою чергу метадані можуть утримувати лише коротку інформацію для впізнання документа, а потім за можливості записи можуть бути доповнені і перетворені в науковий опис із значним ступенем деталізації. В подальшому при використанні бази даних за необхідності можуть бути від скановані і інші сторінки, або видання повністю.

УДК 023.5

Кравчук Н.М., заступник директора бібліотеки

Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова

вул. Пирогова, 56, Вінниця, 21018

library@vsmu.vinnica.ua

РОЛЬ МЕТОДИЧНОГО ОБ'ЄДНАННЯ В ПІДВИЩЕННІ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ МОЛОДИХ КАДРІВ

Прагнучи жити в ритмі сьогоденного часу, бібліотеки постійно дбають про зміцнення свого іміджу. В чому полягає престиж та імідж сучасної

бібліотеки? Переважна більшість і бібліотечних працівників, і користувачів бібліотек вважають: у застосуванні нових інформаційних технологій, створенні вагомого довідково-інформаційного фонду, якісному та ефективному задоволенні читачьких запитів тощо. Але ж від кого залежить забезпечення цих вимог? Хочеться згадати вислів відомого вченого-бібліографа К.Дерунова: “Каждая библиотека прежде всего библиотекарем держится, из-за него же и падает”. Ця думка початку ХХ ст. актуальна і сьогодні: ефективність і якість роботи бібліотеки багато в чому залежить від кваліфікації і професіоналізму її працівників.

Кадрова проблема завжди стояла і стоїть перед бібліотеками: гостро відчувається недостатність спеціалістів. І Україна в цьому не одинока. На жаль, сьогодні бібліотечна професія стоїть напередодні кризи: спостерігається світове скорочення бібліотекарів. В Австралії зараз 60% бібліотекарів старші за 45 років, лише 35% - віком до 35 років. У Великобританії до 2010 р. очікують зменшення кількості працівників бібліотек на 10800 чоловік. 58% американських бібліотекарів до 2019 р. досягнуть віку 65 років. Тенденція старіння кадрів, недостатньої кількості працівників спостерігається і в Україні.

Кадрове питання турбує бібліотеки ВНЗ м.Вінниці, в яких сьогодні працює 224 працівники. Із них лише 54,4% мають базову освіту (вищу та середню спеціальну), а 45,6% працівників – не спеціалісти. Не мають належного досвіду роботи 24, 6% колег, які працюють менше 5 років. Значна частина спеціалістів отримали освіту у 80-х роках(близько 40%) і їх знання дещо застаріли.

За останні роки в бібліотеки приходять працівники з вищою не спеціальною освітою та базовою освітою без досвіду роботи і перед бібліотеками стоїть завдання: виростити з них професіоналів. Як показала практика, новопризначені працівники оволодівають здебільшого вузькими професійними вміннями певного процесу роботи. Але подібна підготовка не відповідає сучасним критеріям. Певні проблеми виникають і в досвідчених працівників. Адже ж професійні знання застарівають через кожні 5 років і діяльність бібліотекаря вимагає регулярного оновлення знань і підвищення професійного рівня. Це означає, що навчання повинно бути безперервним.

Важливим засобом адаптації до роботи в нових умовах, оновлення мислення, діяльності, фахових знань бібліотечного спеціаліста є підвищення професійної кваліфікації. На жаль, не кожна бібліотека, із-за певних причин, має можливість періодично підвищувати кваліфікацію кожного працівника на спеціалізованих курсах. Таке становище змусило замислитися про нові способи покращання фахового рівня бібліотекарів. Тому методичне об'єднання бібліотек ВНЗ м.Вінниці поставило завдання: професійний ріст бібліотекарів, оволодіння специфікою бібліотечної роботи, формування ініціативи, інтересу до бібліотечної справи. Так виникла ідея розробити власну методику удосконалення освіти молодих та малодосвідчених працівників. Бібліотека ВНМУ як методичний центр виступила ініціатором створення на базі бібліотек ВНЗ "Міжвузівської Школи професійної майстерності".

Мета Школи – консолідація зусиль бібліотек Вінницького національного медичного університету ім. М.І.Пирогова (ВНМУ), Вінницького державного педагогічного університету ім. М.М.Коцюбинського (ВДПУ), Вінницького національного технічного університету (ВНТУ), Вінницького державного аграрного університету (ВДАУ), Вінницького торговельно-економічного інституту (ВТЕІ) щодо формування та оновлення теоретичних знань бібліотекарів, оволодіння ними специфікою бібліотечної роботи, навчання бібліотекарів інноваційним формам і методам роботи, удосконалення практичних вмінь і навичків, виявлення творчих особистостей.

Було обговорено і затверджено Положення про Школу, яке визначило порядок її організації і проведення, призначені наставники, складений графік проведення заходів. Наставниками ставали старші колеги, досвідчені спеціалісти бібліотек. І ентузіазму у них виявилось не менше, ніж у тих, хто навчався. Діяльність Школи визначалася завданнями, які стоять перед вищою освітою та наукою із врахуванням особливостей розвитку кожного ВНЗ. Навчання планувалося проводити диференційовано в залежності від освіти, практичного досвіду, стажу, посади та функціональних обов'язків працівників. Періодичність проведення занять – 2 рази на рік.

Перший етап навчання був орієнтований на неспеціалістів та бібліотекарів із базовою освітою без досвіду роботи (на той час 22 працівники).

Програмно-цільовий підхід до організації навчання дав змогу розробити довготривалу програму, орієнтовану на удосконалення всіх напрямків бібліотечної діяльності. Програма занять розроблялася з урахуванням складності питань, з якими бібліотекарі стикаються у повсякденній роботі.

Навчання проходило за такими напрямками:

1. Організація бібліотечної справи.
2. Використання нових технологій в діяльності бібліотек.
3. Основи формування і зберігання фондів.
4. Організація обслуговування користувачів.
5. Довідково-бібліографічна та інформаційна робота.
6. Основні форми і методи масової роботи.

На засіданні методичної ради методичного об'єднання бібліотек були визначені бібліотеки-бази з кожного напрямку.

Розроблена модель професійного навчання включала комплексні заходи, в яких подавалися теоретичні висвітлення питань, практичний досвід, намічалися перспективи. Самі по собі заняття були не тільки навчальними, але й інформаційно наповненими, цікаво представлені.

Така модель складалася із 4-х блоків:

I. Навчальний

- лекції
- консультації
- практикуми
- тренінги

II. Оглядовий

- інформаційні години
- екскурсії

III. Практичний

- стажування

IV. Контрольно-підсумковий

- анкетування
- ділові ігри
- реферати
- співбесіди
- атестація
- конкурс

Бібліотечні працівники вперше зібралися у бібліотеці ВНМУ, де на занятті з напрямку “Організація бібліотечної справи” були ознайомлені з програмою і завданням Школи, прослухали консультації на теми “Основи підвищення кваліфікації бібліотечних працівників”, “Законодавче забезпечення діяльності бібліотек”, “НОП в роботі бібліотек”. Крім того слухачам була надані інформації на тему “Мережа бібліотек України”, “Діяльність бібліотек ВНЗ”, проведена бесіда “Перспективні бібліотечні інновації”. За “круглим столом” обговорювалися основні завдання і функції бібліотек ВНЗ.

Базою вивчення організації обслуговування користувачів стала бібліотека ВДАУ. До уваги слухачів була запропонована консультація “Структура бібліотеки ВДАУ та основні напрямки бібліотечно-інформаційного обслуговування”. Під час проведення “круглого столу” “Техніка роботи по обслуговуванню користувачів” розглядалися такі питання:

- основні документи обліку роботи підрозділів;
- робота з боржниками;
- робота з книгами, одержаними взамін загублених;
- масова робота і розвиток студентських здібностей.

На базі бібліотеки ВДПУ вивчалися питання довідково-бібліографічної та інформаційної роботи за таким планом:

- лекції “Довідково-бібліографічна та інформаційна робота”, “Довідково-бібліографічний апарат бібліотеки”;
- консультація “Довідково-бібліографічні довідки, консультації”;
- практичне заняття “Бібліографічний опис”.

Питання формування і зберігання фондів у кожній бібліотеці мають свою специфіку. Основні напрямки цієї роботи висвітлювали бібліотеки ВТЕІ та ВНМУ. Дещо теоретичний характер був притаманний консультаціям:

- “Основні вимоги до формування бібліотечного фонду” (нормативно-регламентуюча документація; ядро фонду; норми, облік, аналіз і картотека книгозабезпеченості навчального процесу; вилучення літератури із фонду та ін.);
- “Методика комплектування фондів бібліотек ВНЗ (джерела комплектування; зв’язки з кафедрами; виконання замовлень; фінансування тощо).

Особливо зацікавили слухачів практикуми з питань:

- “Шлях книги в процесі обробки літератури”;
- “Новітні технології в комплектуванні фондів”;
- “Розміщення бібліотечних фондів”.

Невимушене спілкування виникало під час бесід:

- “Проблеми збереження паперових і не паперових носіїв інформації”;
- “Традиційні і електронні каталоги: перспективи і реалії”

Школою з організації виховання молоді виступила бібліотека ВНТУ. Таке навчання мало на меті освоєння методики проведення масових заходів, підготовки бібліографічних оглядів, оформлення книжкових виставок. Були проведені консультація на тему “Організація наглядної агітації у бібліотеці” та практичне заняття по підготовці книжкової виставки та огляду літератури. Слухачі взяли участь у проведенні тематичного вечора “Михайло Лермонтов”.

Ефективною формою навчання, важливою його складовою було відвідування кожної бібліотеки, безпосереднє знайомство з роботою, обмін досвідом. Таке особистісне спілкування і створення ділових контактів стимулювало до розробки власних ідей. Саме тому кожне заняття закінчувалося екскурсією по бібліотеці.

В бібліотеці ВДПУ слухачі мали можливість ознайомитися також з переглядом літератури “Нові надходження до бібліотеки за 2004-2005 р.р.”, відвідали літературно-музичну композицію, присвячену життю і творчості Л.Костенко.

Підсумки освоєння слухачами теоретичних знань і потреба в таких навчаннях спостерігалися у заздалегідь запропонованих питаннях для самопідготовки, в домашніх завданнях. Слухачам було запропоновано:

1. Написати у будь-якому жанрі побажання божникові “Боржники бувають різними”.
2. Підготувати рекомендації (буклет, пам’ятка, листівка та ін.) на тему: “Корисні поради молодому бібліотекареві”.
3. Підготувати огляд літератури на тему: “Маркетинг і менеджмент в бібліотечній справі”.
4. Скласти бібліографічний опис УРЕ (всі види описів).
5. Виконати бібліографічну довідку для працівників бібліотек на тему: “Бібліотека ВНЗ і Болонський процес”.

Приємним є той факт, що всі працівники, які проходили навчання, відповідально віднеслися до поставлених завдань і проявили кращі знання з кожного напрямку бібліотечної роботи.

Проте навчання молодих спеціалістів були розраховані не тільки на отримання інформації. Практичні заняття проходили у формі активного навчання, де знання, отримані в результаті теоретичної підготовки, закріплювалися на практиці. Такий метод стимулював творчість, розвивав самостійність і критичність мислення, відкривав перспективу для подальшої самоосвіти.

Активність і зацікавленість проявили слухачі у підготовці і проведенні бібліографічних оглядів. Визначили загальний тематичний напрямок – екологічне виховання. Молоді спеціалісти готували власні варіанти оглядів згідно освітньої направленості свого ВНЗ. Наприклад:

“Екологія і здоров’я” (бібліотека ВНМУ)

“Людина і природа” (бібліотека ВТЕІ)

“Екологічні катастрофи світу” (бібліотека ВДАУ)

“Письменники ХХ ст.. на захист природи” (бібліотека ВДПУ)

Підготовка кожного огляду вимагала від працівників практичних вмінь працювати з бібліографічним апаратом, здійснювати самостійний пошук

матеріалу. Робота здійснювалася в кілька етапів: збір матеріалу, підготовка і оформлення оглядів, вихід на аудиторію. В кінці пройшло бурхливе обговорення кожного виступу, де вказувалися і недоліки, і переваги. Таким чином, ми прагнули навчити молодого працівника: орієнтуватися в інформаційних фондах бібліотеки, вести цілеспрямовану роботу з книгою, пропагувати і рекламувати інформаційні ресурси бібліотеки.

Залучити новопризначених працівників в атмосферу творчої активності допоміг також конкурс “Кращий бібліотекар”. Молодим кадрам була надана можливість показати свою професію з кращого боку. Це був ефективний спосіб підтвердити творчу природу бібліотечної професії, включаючи фантазію і винахідливість, необхідність постійного пошуку нового. Саме конкурс посприяв розкриттю талановитих співробітників та їх лідерських і організаторських якостей. На допомогу своїм колегам активно підключалися всі працівники бібліотек.

Теми конкурсів охоплювали найбільш істотні проблеми професійної діяльності. Це були питання сучасних тенденцій в обслуговуванні користувачів, традиційних та інноваційних моментів в організації роботи. Питання бліц-вікторини виявили інтелектуальний розвиток працівників бібліотек. Формою реалізації індивідуально-творчого потенціалу був конкурс творчих робіт бібліотекарів.

Під час проведення Школи проводили анкетування слухачів різного спрямування: “Мотиви вибору професії”, “Портрет молодого бібліотекаря”, “Професійні цінності бібліотекаря”, “Молоді бібліотекарі про Школу професійної майстерності”. Оскільки заповнення кожної анкети проводилося не одночасно, а через певні періоди, то спостерігалось у працівників зростання інтересу до бібліотечної роботи. Приємно констатувати, що в основному всі респонденти позитивно оцінили роботу Школи, визнали її необхідність, дали пропозиції щодо удосконалення її організації. На їх думку, навчання в Школі допомогло набути нові знання, розкрити здібності та подолати невпевненість в собі.

Школа професійної майстерності діє уже 2 роки. Можна зробити висновок, що до професійного зросту зроблений значний крок. Склавши загальну картину

діяльності бібліотек, ознайомившись із досвідом роботи своїх колег, детально вивчивши деякі процеси, більшість слухачів Школи не залишилися осторонь проблем своєї бібліотеки. Вони виступають зі своїми зауваженнями і пропозиціями стосовно покращення роботи, проявляють себе знавцями бібліотечної справи і, що найголовніше, є не тільки прихильниками нововведень в роботу бібліотеки, але й ініціаторами їх впровадження. Все це є вагомою підставою для підвищення посад таким працівникам, морального та матеріального заохочення (премії, доплати і надбавки).

Зважаючи на професійні досягнення серед молодих працівників, керівники бібліотек запропонували створити секцію для керівного складу. Робота уже розпочата і результати знову ж таки обнадійливі. Проте це окрема тема для розмови.

Отож, Міжвузівська Школа професійної майстерності бібліотек ВНЗ м.Вінниці переслідує мету виховання бібліотекаря майбутнього, високоерудованого професіонала з творчим відношенням до роботи, уважного, комунікабельного.

Названі в доповіді документи можна отримати, зателефонувавши доповідачу 32-46-04.

УДК 02 : 004.732

Сологуб В.І., директор ННЦ

Кузьменко А.Р., зав. відділом мережних технологій

Афанасьєв Д.А., зав. відділом технічного забезпечення

Донецький національний університет економіки і торгівлі

Імені Михайла Туган-Барановського

ЛОКАЛЬНА МЕРЕЖА НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ УНІВЕРСИТЕТУ, ОСОБЛИВОСТІ ЇЇ РОЗБУДОВИ І ЕКСПЛУАТАЦІЇ З КОМПЛЕКСОМ ПРОГРАМ UNILIV

В епоху інформаційної революції вузівська бібліотека повинна бути озброєна сучасним арсеналом засобів збирання, обробки й поширення інформації, управління знаннями, прищеплювання навичок інформаційної